

**acht
argentijnse
abstracten**

cat. 108

**acht
argentijnse
abstracten**

stedelijk museum amsterdam

inleiding

het is de eerste maal, dat de argentinse avant-garde schilders in europa exposeren, gastvrij ontvangen door het stedelijk museum te amsterdam.

er zijn in argentië andere kringen die tegengestelde kampen vormen: de surrealisten en de neorealisten, en dan de grote groep binnen welke zich allen bewegen die geen bepaalde richting voorstaan. bovendien nog de oudere kunstenaars, sommigen van grote verdienste, die helaas bij hun triomf van lang geleden zijn blijven staan.

de schilders die ik thans met vreugde bij u mag introduceren, onderscheiden zich op opmerkelijke wijze van hun collega's, niet alleen door de kwaliteit van hun werk, noch door de strijd lust die zij tonen, maar door de vasthoudendheid waarmee zij zoeken naar vormen, die een universele taal spreken; een vasthoudendheid, die deze tentoonstelling rechtvaardigt.

de namen, die men deze beweging zou kunnen geven, verschaffen ons niet het minste licht – non-figuratief, non-objectief, abstract, concreet – want wij weten allen hoe ondefinieerbaar de waarde van elk van deze woorden is. uit een oogpunt van naamgeving zou misschien de laatste de enige gewettigde zijn; doch laten wij deze al te vage aanduidingen ter zijde laten en ons bepalen tot een zeer simpel en universeel begrip dat als volgt kan worden aangegeven: hoewel ieder kunstwerk een samenspel van vormen toont, zijn deze slechts van waarde voorzover zij een geestelijke werkelijkheid doen leven. de scheppende kunstenaar gaat uit van deze geestelijke realiteit om de vorm te vinden die haar kan weergeven; de toeschouwer daarentegen gaat uit van de vorm om tot deze geestelijke inhoud te komen – beiden hebben zij de taak, niet bij de enkele vorm te blijven stilstaan. en het niet vasthouden aan de vorm betekent, dat men deze begrijpt als het symbool van de levende wereld.

volgens dit criterium hopen wij dat deze schilderijen worden begrepen, maar een toelichting is noodzakelijk. als een schilder uitgaat van bepaalde voorwerpen uit de zichtbare wereld, is dat niet omdat hij daarin vindt hetgeen hij tracht uit te drukken, maar omdat zij toevallig kunnen weergeven wat hijzelf gevoelt. met des te meer reden mag hij dus zich vrijheden veroorloven wanneer hij een vorm uitbeeldt, en deze gebruiken als een middel tot zijn doel. in alle gevallen drukt hij een geestelijke waarde uit die door zijn aard een universele noot heeft die aan elke tijdelijke of ruimtelijke bepaling ontsnapt. daarom wordt een artistieke vorm symbolisch zodra hij zich onttrekt aan de beperkingen die de weergave oplegt. wanneer de kunstenaar dan ook, zoals tegenwoordig, min of meer nadrukkelijk de vormen verwerpt, is dat niet omdat hij het bestaan van de materie weigert te erkennen, of de belangrijkheid daarvan ontkent, maar omdat hij bij het scheppen van de symbolische voorstellingen het fundamentele verschil voelt tussen hetgeen hij wil en voelt, en de middelen waarover hij beschikt om zich uit te drukken. wanneer hij dan nieuwe vormen zoekt die dit verschil moeten overbruggen gaat hij meer af op zijn innerlijke ervaringen dan op het uiterlijke, en hij verandert slechts de middelen, maar niet zijn persoonlijke instelling. de schepper van non-figuratieve vormen drukt dus eenvoudig een andere spirituele werkelijkheid uit, die eigen is aan zijn tijd.

wanneer de bedoelde ommekeer zich voltrekt: wanneer men de artistieke genieting ervaart in de geestelijke

achtergrond van de vorm, zonder dat men bij de enkele beleving van die vorm blijft staan, begrijpt men bovendien de eenheid van de kunst. door alle stijlv verschillen in de geschiedenis heen, die bepaald werden door tijdruimtelijke factoren, bleef een houding bestaan die ik niet anders dan metafysisch kan noemen: een elementaire instelling, primair en permanent, die ontspruit aan het vermogen het leven te gevoelen en er uitdrukking aan te geven.

betreffend de personen uit „oorlog en vrede” van leon tolstoi heeft charles du bois geschreven: „zo zou het leven spreken als het kon spreken”. men kan hetzelfde zeggen van alle artistieke vormen, waarin men steeds het leven moet zien dat spreekt. het spreekt, inderdaad, door bemiddeling van de kunstenaars en spreken betekent vormen vinden en een nieuwe taal voortbrengen.

in onze dagen spreekt het leven door de mond van hen die de spanning van de geest gevoelen als de sublimatie van de stof.

de moderne mens heeft het begrip van de absolute ruimte gewonnen, niet de ruimte als de plaats waar hijzelf – het minderwaardige wezen dat hij is – zich in beweegt, maar de dynamische ruimte waar onbegrensd een meer universeel wezen heerst. daarom bouwt de kunstenaar zijn symbolen op uit dusdanig onlichamelijke elementen en het stoffelijke beeld van vroeger, dat steeds iets voorstelde, vervangt hij door een symbool, alleen omdat dit een ruimer baan en uitgebreider zin heeft.

de schilder van vroeger ging uit van de zichtbare voorwerpen, of hij gebruikte ze als tolk, omdat de taal van de kunst een systeem van objectieve vormen nodig had en omdat de wereld, de natuur en de mens van vlees en bloed voor hem het universum uitmaakten, met inbegrip van alle metafysisch inzicht en alle spanning van de individuele ziel. hoe thans het subjectieve objectief weer te geven, als men de beelden van die materiële wereld afwijst?

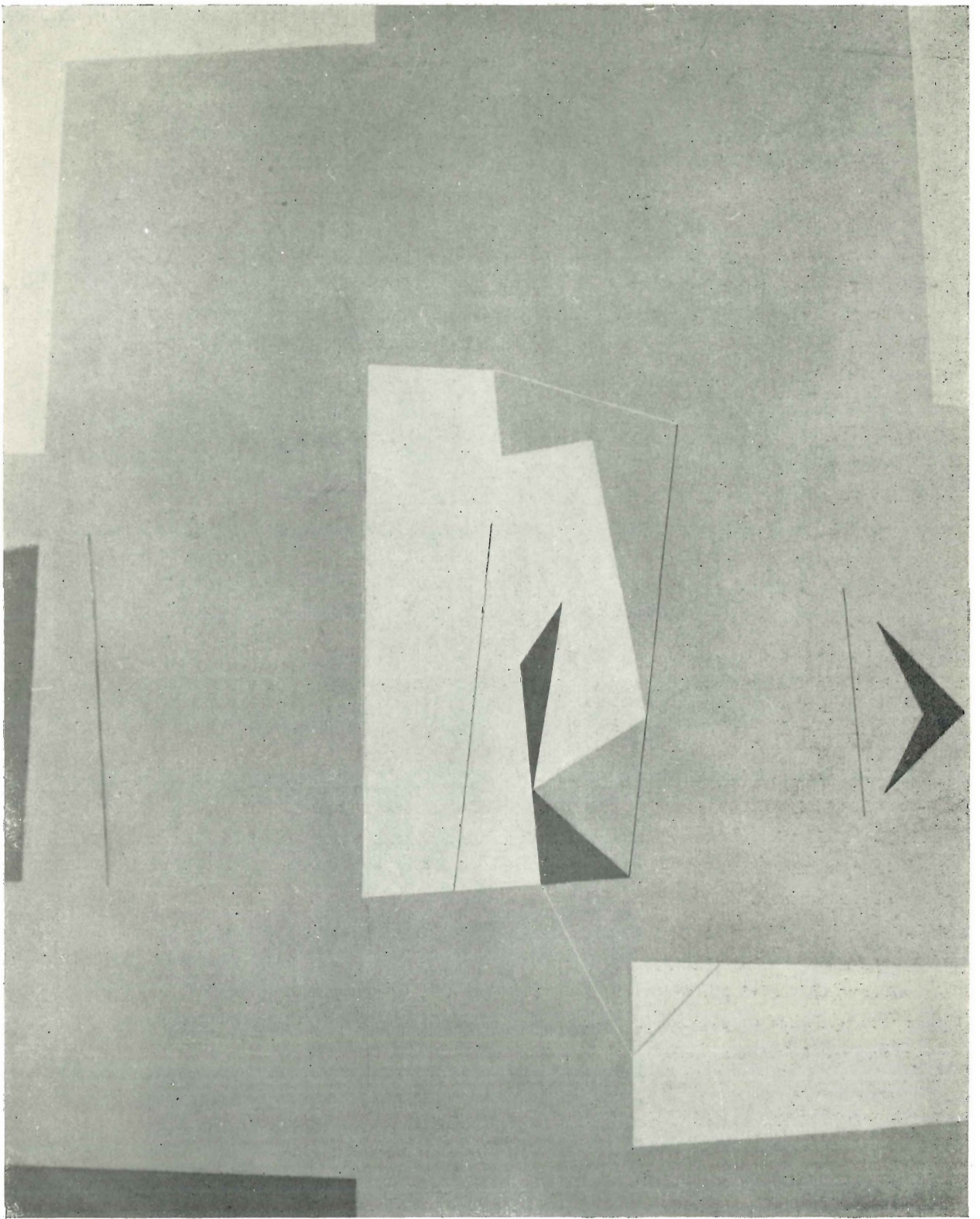
de passie van de fauves et de expressionisten, de naast of boven elkaar geplaatste vlakken van de cubisten, de elkaar doorsnijdende vlakken der futuristen, de organische maar niet figuratieve vormen van arp en brancusi, in één woord, het geheel zoals het zich in de eerste vijftig jaar van deze eeuw heeft ontwikkeld, kan beschouwd worden als de weg die leidt tot de ontdekking van een nieuwe objectiviteit. een onpersoonlijke instelling die niet, naar gelang van de omstandigheden, moet beantwoorden aan de werkelijkheid van de gevoelige en sentimentele mens die men als individu begrijpt, maar aan de onvergankelijke realiteit. vandaar, dat de moderne schilders onvermijdelijk hebben moeten komen tot de geometrie als uitgangspunt, gelijk de schilders van vroeger zich baseerden op de natuur.

het gaat niet om de eenvoudige toepassing van de geometrie – want het is zeker niet de bedoeling van de kunstenaar om uitsluitend opgedane kennis of ervaring te gebruiken – maar het gaat om het scheppen van vormen die, aangezien zij gehoorzamen aan geometrische wetten, de basis vormen, noodzakelijk voor een wederzijds begrip.

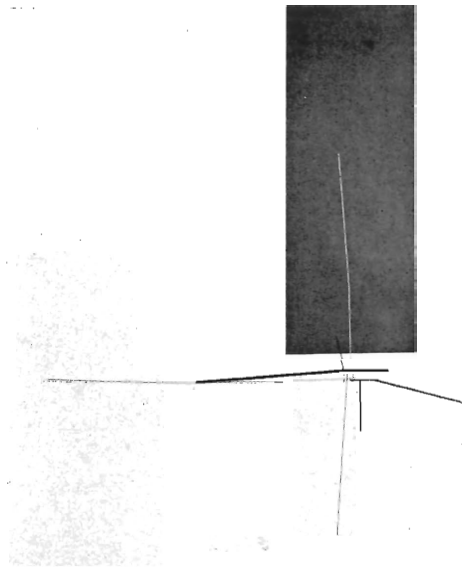
de geometrie is voor de concrete kunstenaars geen repertoire van vormen waaruit zij kunnen kiezen wat hun het beste bevalt, noch ook een model om na te bootsen; zij bepaalt hun emoties, zoals b.v. de anatomie dit

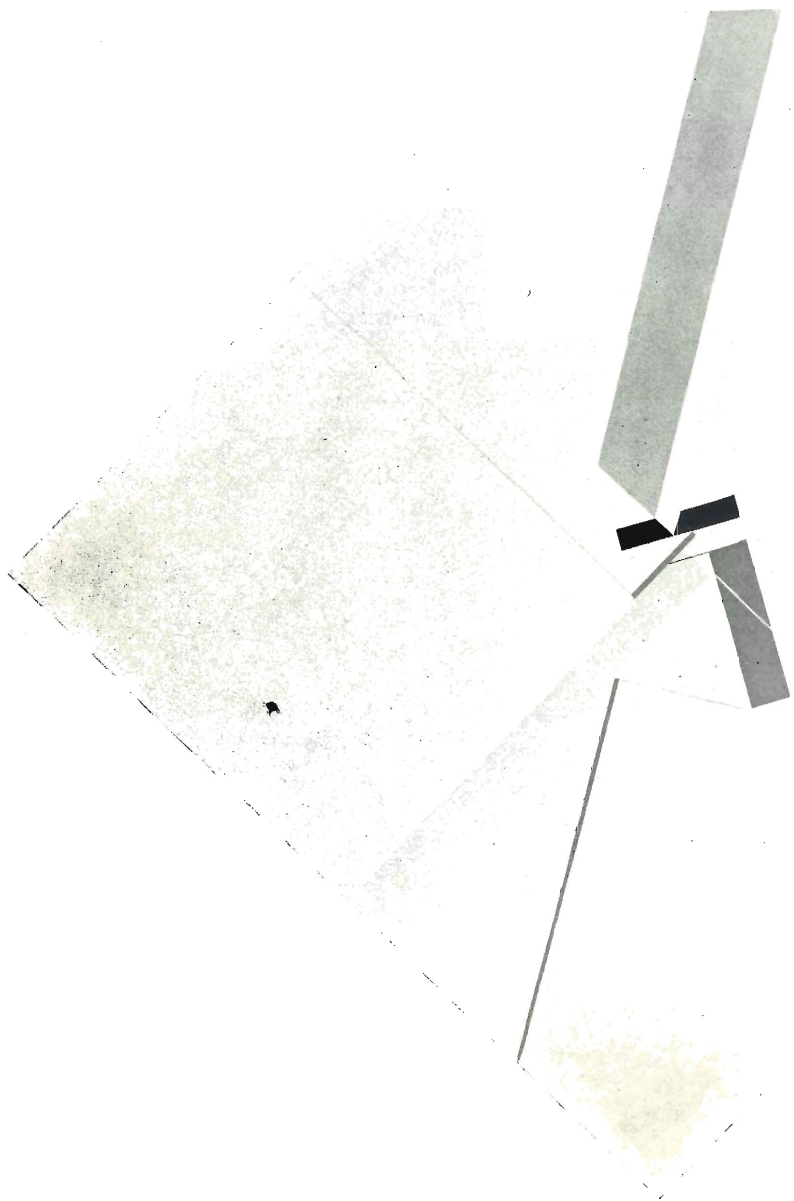
(jorge romero brest, de schrijver van deze inleiding, is de meest bekende argentijnse kunstcriticus. meermalen vertegenwoordigt hij zuid-amerika in internationale jury's en commissies.

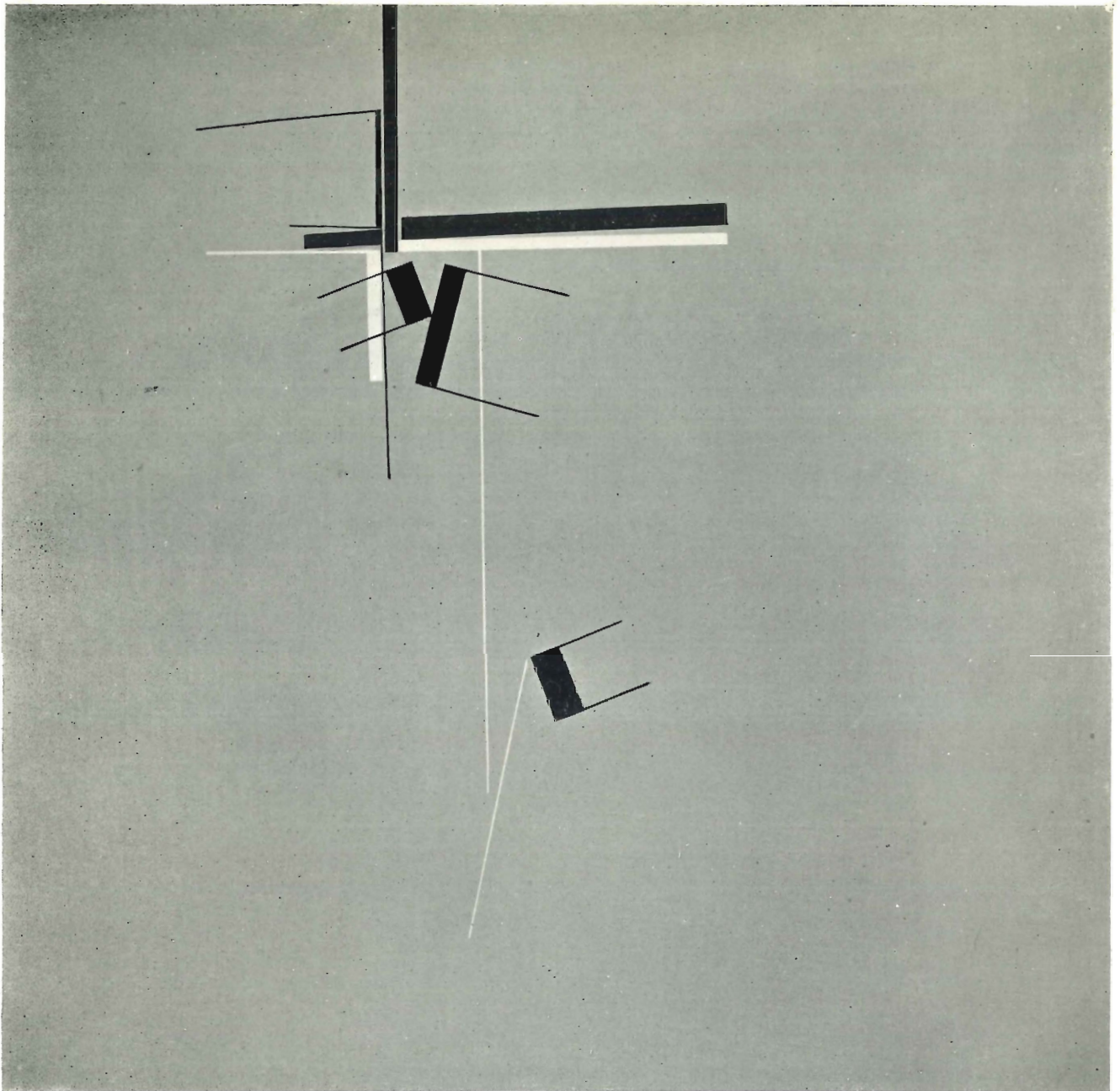
toen hij ons dit jaar bezocht bekenden we hem onze onkunde omtrent de kunst van zijn land. resultaat: deze tentoonstelling).

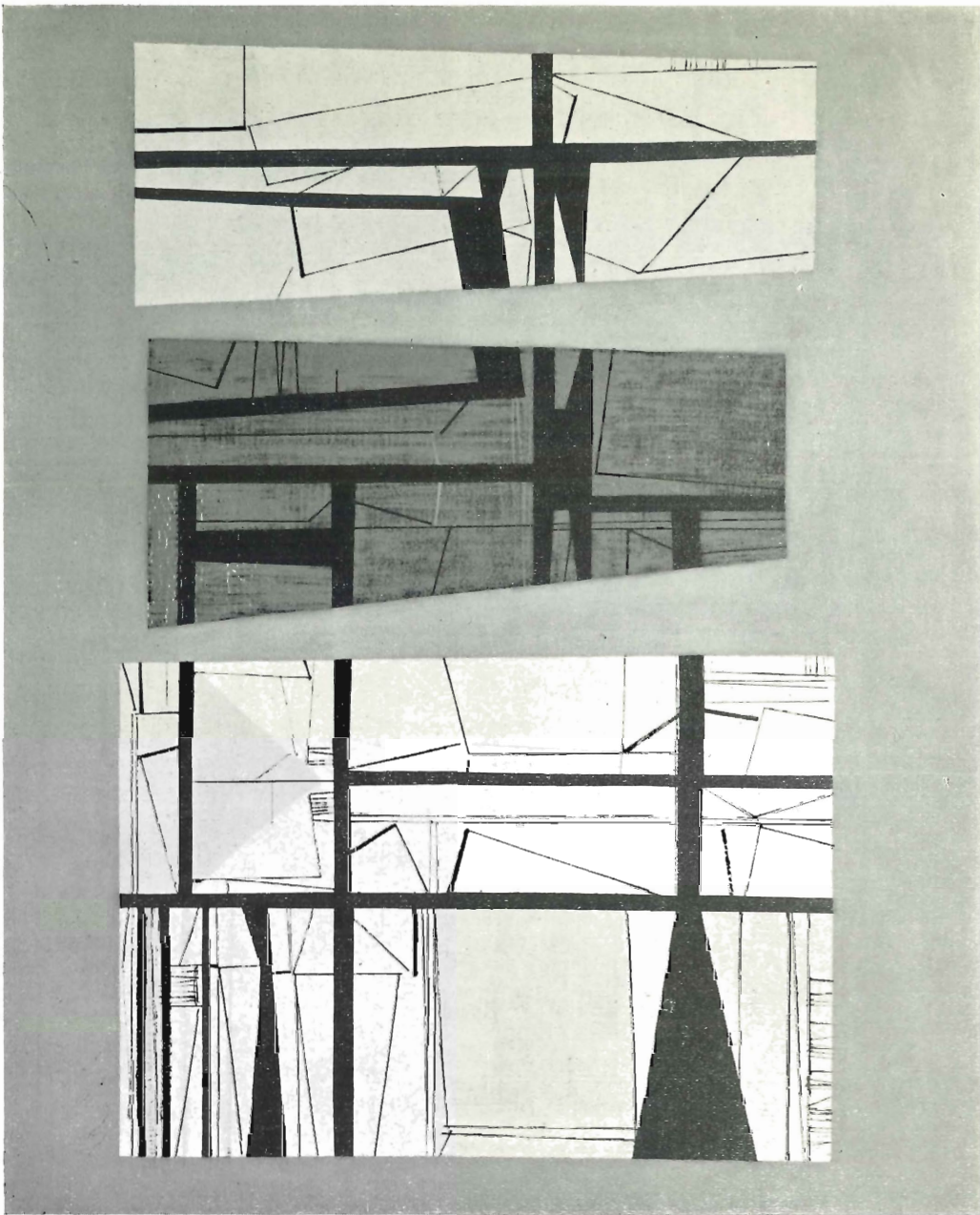
alfredo hlito

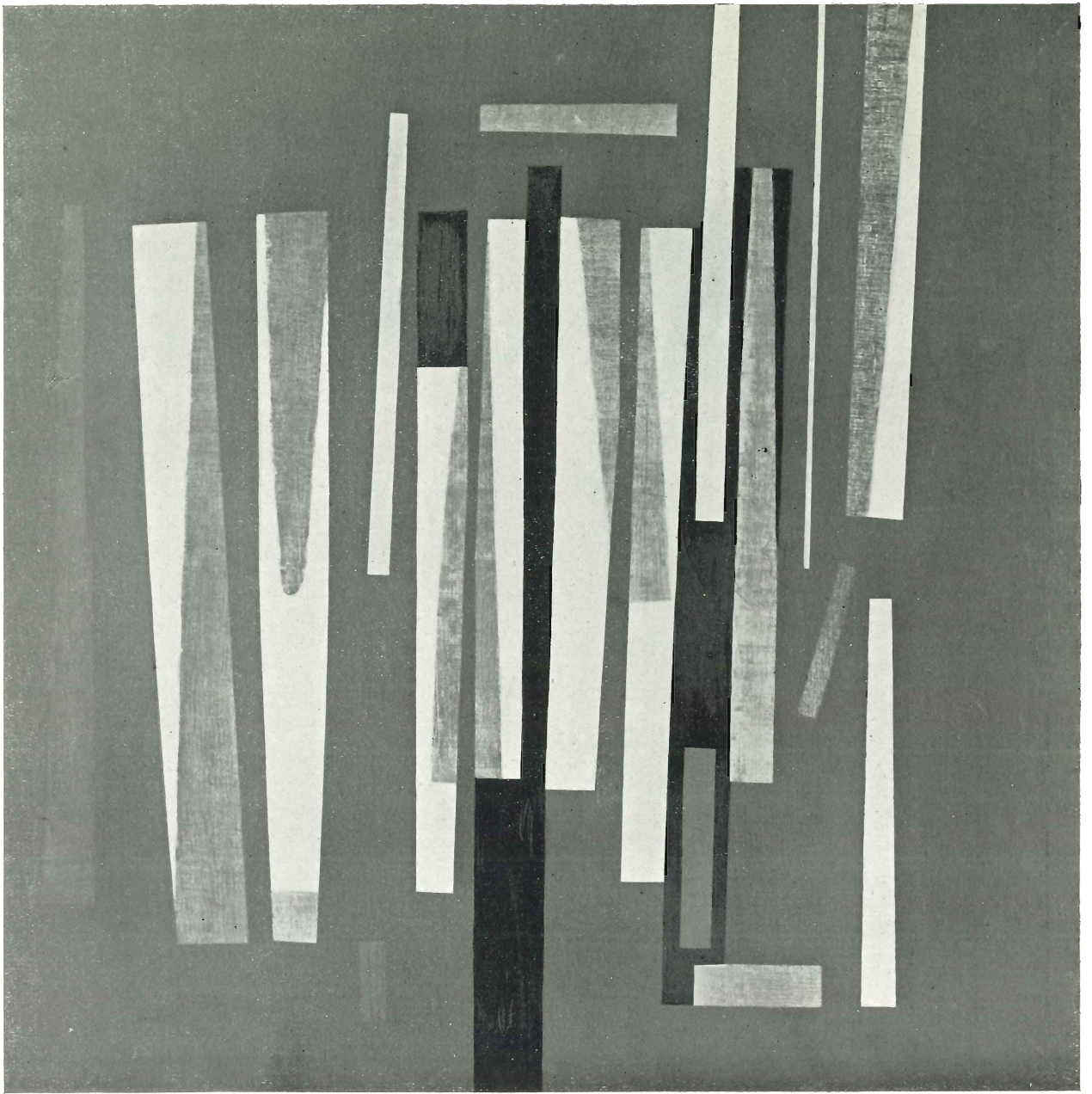

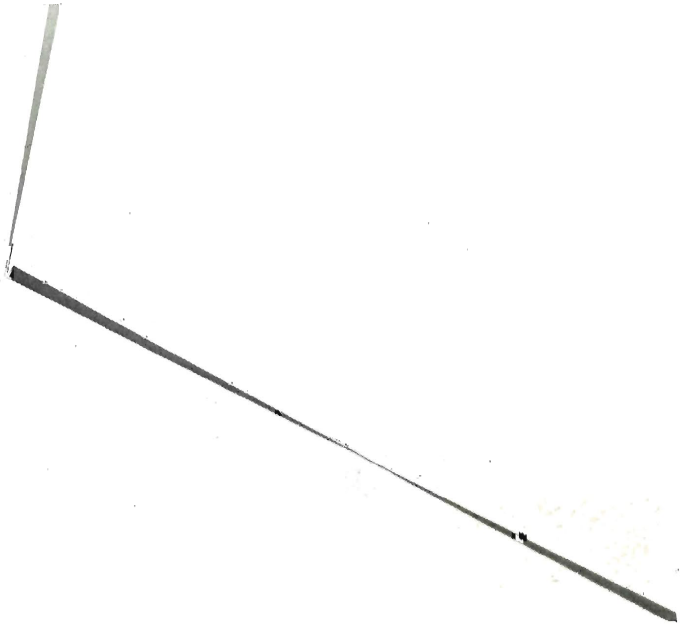

maldonado

josé a. fernandez muro

lidy prati

voor ingres deed. meer nog: de kunstenaars scheppen van uit een geometrische geest, zonder zich daarmee te vereenzelvigen en zonder hun artisticeit te verliezen. De kunst en de geometrie treffen slechts op één punt samen, nl. waar beide – vanuit verschillende hoeken – vormgeven aan eenzelfde spirituele werkelijkheid. indien er onder de hier geëxposeerde schilderijen enige zijn waarvan de makers overheerst schijnen te zijn door hun drang naar nauwkeurigheid, dan is dat niet omdat zij quasi meetkundigen zijn, maar omdat zij de geometrie gebruiken om symbolen te scheppen van een zuivere spiritualiteit, die ons telkenmale meer onder de indruk brengt. de lijn is nauwkeurig, in de vrije en groot opgevatte toon verkrijgt de kleur zelve precisie en de ruimten krijgen een juiste zin in de oneindigheid. de kunstwerken kennen ook een scherp gerichte gevoeligheid, emotionaliteit en fantasie. en niets rechtvaardigt het aan te nemen, dat de gevoeligheid, de emotionaliteit en de fantasie zich slechts zouden kunnen openbaren door de onnauwkeurigheden heen waaraan de romantici ons gewend hadden.

tomás maldonado, alfredo hlito en lidy prati zijn het, die met de meeste beslistheid het probleem van de vormgeving van de nieuwe taal onder het oog zien, trachtend symbolen te scheppen in tijdruimtelijke zin. de geometrische elementen die zij gebruiken maken het hun mogelijk zich in hun doeken uit te spreken: de gevoelswaarde gaat verre uit boven de puur zinlijke waarneming en de beschouwer voelt het leven niet als iets dat in ieder beeld besloten ligt, doch als iets dat dankzij het symbool uitstraalt tot in de ruimte van een schepping sui generis.

tomás maldonado is het krachtige, ik moet zelfs zeggen dramatische temperament, omdat hij – niettegenstaande de verfijning van zijn kleurengamma's en de nauwgezette strengheid van zijn lijnstructuren – door contrasten een hoge graad van spanning aan zijn schilderijen geeft. ook dient te worden opgemerkt de stoutmoedige beheersing van de ruimten waar deze dramatische spanning in evenwicht is met de helderheid van zijn ideeën.

van de doeken van alfredo hlito daartegen gaat een grotere rust en gematigdheid uit, alhoewel hij somtijds de suggestie van het symbool zover tot het uiterste drijft dat hij een romanticus lijkt.

van lidy prati kunnen wij zeggen dat haar lyrische toets ten goede komt aan de trillende ontvankelijkheid voor het gebeuren en het subtiel bewegen der ruimtelijkheid.

miguel ocampo voelt de schilderkunst als een primitief. geleidelijk aan vereenvoudigt hij zijn ontwerp, ascetisch, zonder de nevenschikking der vormen uit te sluiten, getuigen de schilderijen van de laatste tijd van een geometrische geest en de ontdekking van de virtuele ruimten van het doek.

de doeken van fernandez muro vertolken een gevoeligheid van kleur en lijn en geven blijk van een passie die zich niet zoekt te verbergen. in zijn schilderijen is het ruimteprobleem nog niet gesteld ten opzichte van de vormen zelf. hij verlangt te komen tot een telkenmale meer onstoffelijke precisie.

sarah grilo is een fijne, vreemde en onrustige geest die wankelt tussen een opvatting van vormen, beantwoordend aan een romantische intuïtie en een strengere en onpersoonlijker conceptie die zich duidelijk uitsprekt in de grotere realiteit van de door haar gecreëerde ruimten.

bij clorindo testa zowel als bij rafael onetto vindt men voorwerpen uit de zichtbare wereld. in de doeken van testa is evenwel het onderwerp niet het voornaamste: de naaimachine en de mannequin zijn enkel gekozen voorzover zij hem in staat stellen de vormen te scheppen die zich in de ruimte ontwikkelen. onetto daarentegen ziet in het schilderij nog een landschap of een stilleven; voor hem ligt de expressie meer in de materiële kracht van de kleur en de penseelstreek dan in de juistheid van de vorm. gehoorzamend aan een diepdoorvoeld en intelligent begrip voor het wezen van onze tijd – een wezen dat zich in amerika minder intensief maar op ruimer schaal openbaart dan in europa – zijn zij allen, ongeacht het verschil van rijpheid, de ambassadeurs van een cultuur die met bescheidenheid doch met een onwankelbare energie zijn weg gaat.

jorge romero brest

		miguel ocampo	1 compositie 3-109 1953
1922	schilder en architect, geboren te buenos aires		2 compositie 3-111 1953
1944	begint te schilderen		3 compositie 3-112 1953
1948	europa: eenmans-tentoonstelling in parijs; neemt deel aan de „salon des jeunes peintres” en aan de latijns-amerikaanse tentoonstelling, georganiseerd door de unesco		4 compositie 3-104 1953
	eenmans-tentoonstellingen te buenos aires		5 compositie 2-102 1952
	woont in buenos aires		6 compositie 3-113 1953
			7 compositie 2-101 1952
			8 compositie 3-107 1953

		alfredo hlito	9 overheersend horizontaal 1952
1923	schilder en tekenaar, geboren te buenos aires; studeert aan de academie voor schone kunsten		10 rood op wit 1952
1945	expressionistisch non-figuratief werk		11 lijnconstructie 1952
1946	lid-oprichter van de groep „arte concreto”		12 ontwikkeling van een thema 1952
	neemt deel aan collectieve tentoonstellingen		13 constructie op groen 1952
1952	eerste eenmans-tentoonstelling publiceert theoretische beschouwingen in de tijdschriften „arte concreto” en „nueva visión”		14 compositie 1953
	woont in buenos aires		15 geabsorbeerd ruitmotief 1953
			16 analyse van een vorm 1953

		tomás maldonado	17 vorm en reeks 1953
1922	schilder en tekenaar, schrijver, geboren te buenos aires		18 compositie op twee snijdende lijnen 1950
1938	academie voor schone kunsten		19 uitgaand van een sector 1953
1944	eerste „concrete” schilderwerken lid-oprichter van de groep „arte concreto”		20 thema op rood 1953
1948	europa		21 reeks en strepen 1953
	werkt mede aan argentijnse en buitenlandse kunsttijdschriften		22 mathematische spanningen 1950
	lid van de c.i.a.m. (congreso internacional de arquitectura moderna); directeur van het tijdschrift nueva visión		
	woont in buenos aires		

	josé antonio fernandez muro	23	compositie 1953
1920	schilder en tekenaar, te madrid geboren; begeeft zich naar argentinië, waar hij genaturaliseerd wordt	24	compositie 1953
	voltooit in buenos aires zijn artistieke vorming	25	grijs tussen twee witte vlekken 1953
1942	eerste eenmans-tentoonstelling in argentinië	26	verticalen 1953
1948	europa, exposeert in the galería buchholz in madrid en neemt deel aan de latijns-amerikaanse expositie in parijs, georganiseerd door de unesco	27	compositie 1953
	woont in buenos aires	28	compositie 1953
		29	compositie 1953
		30	compositie 1953
		31	compositie 1952

	lidy prati	32	trilling a-10 1951
1921	schilderes, geboren te resistencia (argentinië)	33	tegengestelde spanningen 1948
1941	begint te schilderen	34	comp., geïnspireerd op cirkel 1951
1944	neemt deel aan avant-garde groep, welke ontstaat om het tijdschrift „arturo“	35	tegengestelde spanningen 1951
1946	lid-oprichtster van de groep „arte concreto“		
1952	europa: italië, zwitserland en frankrijk		
	woont in buenos aires		

	sarah grilo	36	compositie 1953
1920	schilderes, te buenos aires geboren; begint aldaar ook haar artistieke opleiding	37	compositie 1953
1948	europa	38	compositie 1953
	tentoonstellingen in argentinië en europa	39	compositie 1953
	woont in buenos aires	40	compositie 1953
		41	compositie 1953
		42	compositie 1953

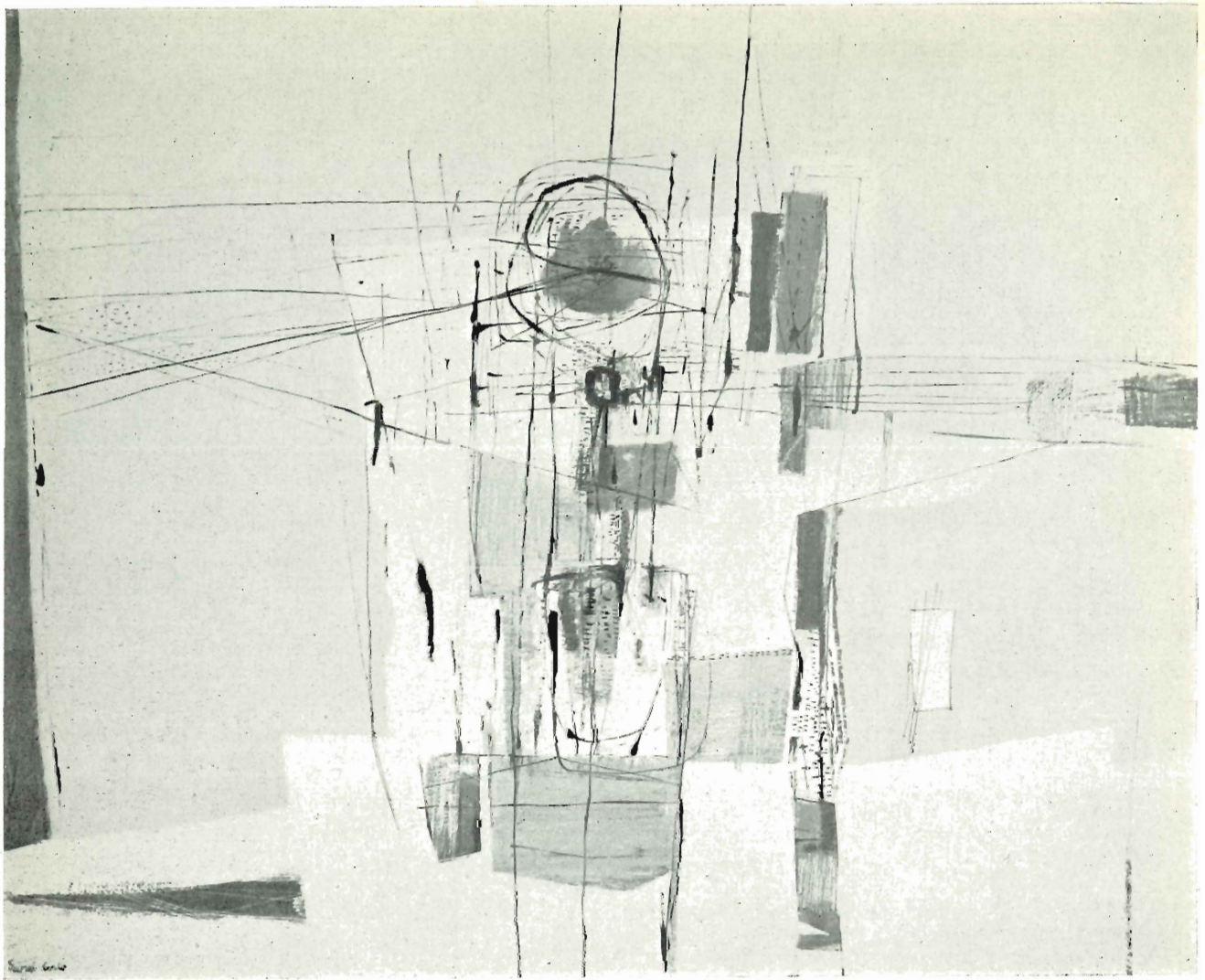
rafael onetto 43 stilleven 1952

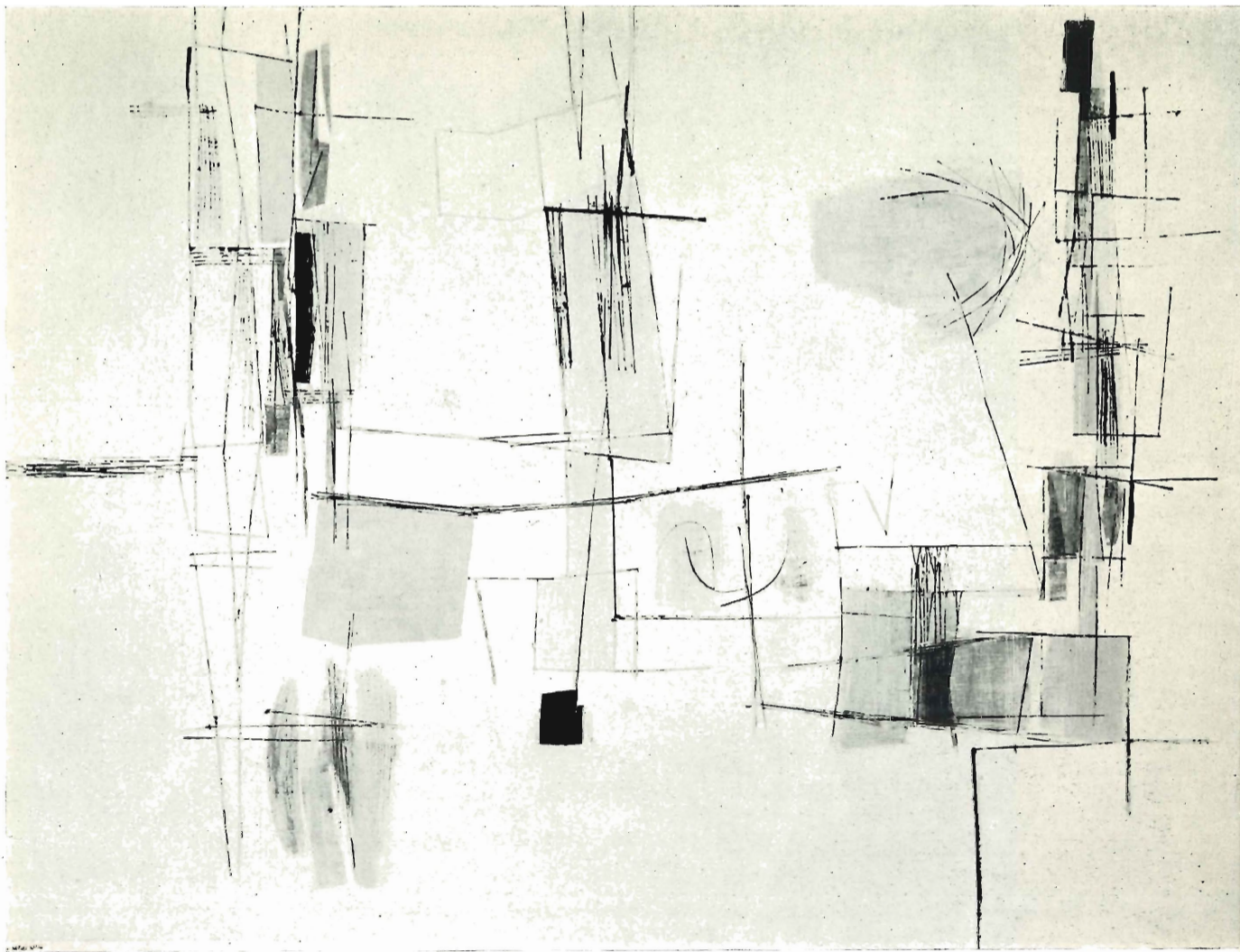
- 1915 schilder en architect, in buenos aires geboren **44 landschap 1953**
- 1947/51 leraar in de beeldende kunsten aan het instituut voor architectuur en stedenbouwkunde van de universiteit van tucumán (argentinie) **45 landschap 1953**
- 1951/52 eenmans-tentoonstellingen woont in buenos aires

clorindo testa 46 fabriek

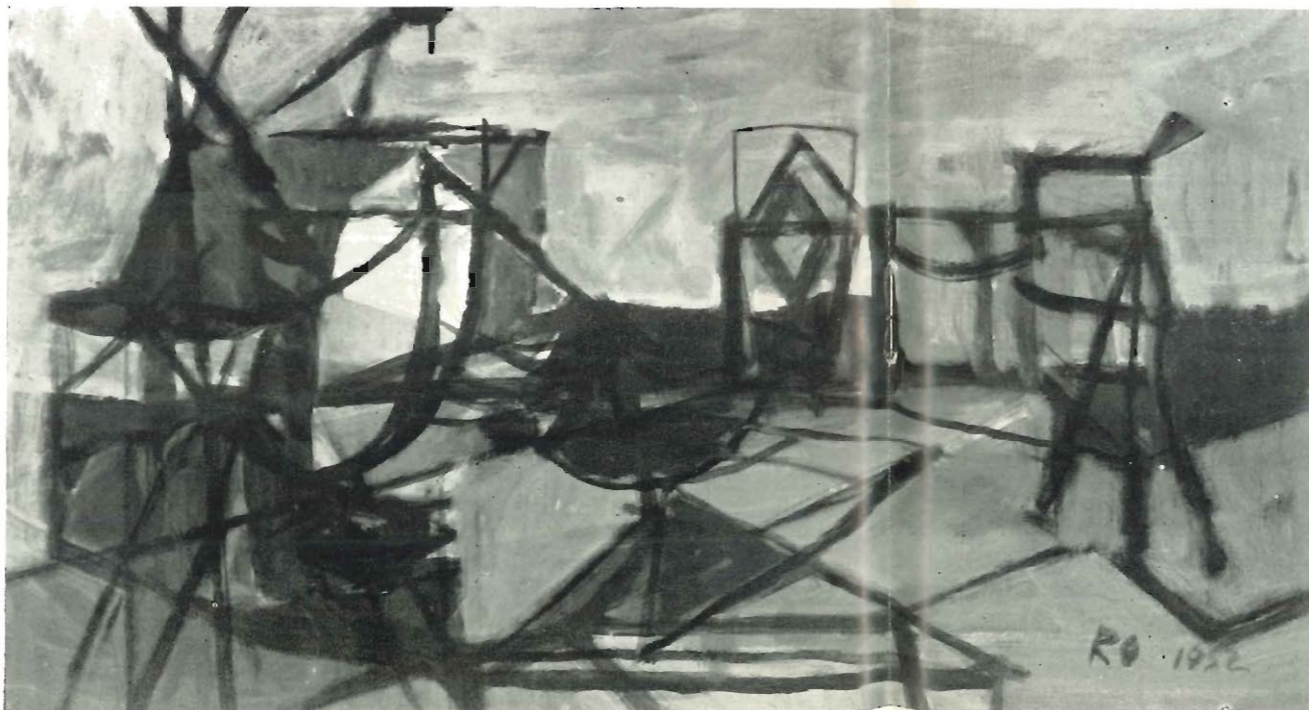
- 1923 schilder en architect, geboren te napels vestigt zich in argentinie **47 station**
- 1949/51 bezoek aan europa; studiebeurs van de universiteit van tucumán en van het instituto italo-argentino de intercambio cultural **48 mannequin**
- 1951 eerste tentoonstelling in buenos aires **49 naaimachine**
- 1952/53 eenmans-tentoonstellingen in verschillende steden in argentinie woont in buenos aires **50 slagerij**

14 lithografieën van hlito, muro, testa, prati en grilo

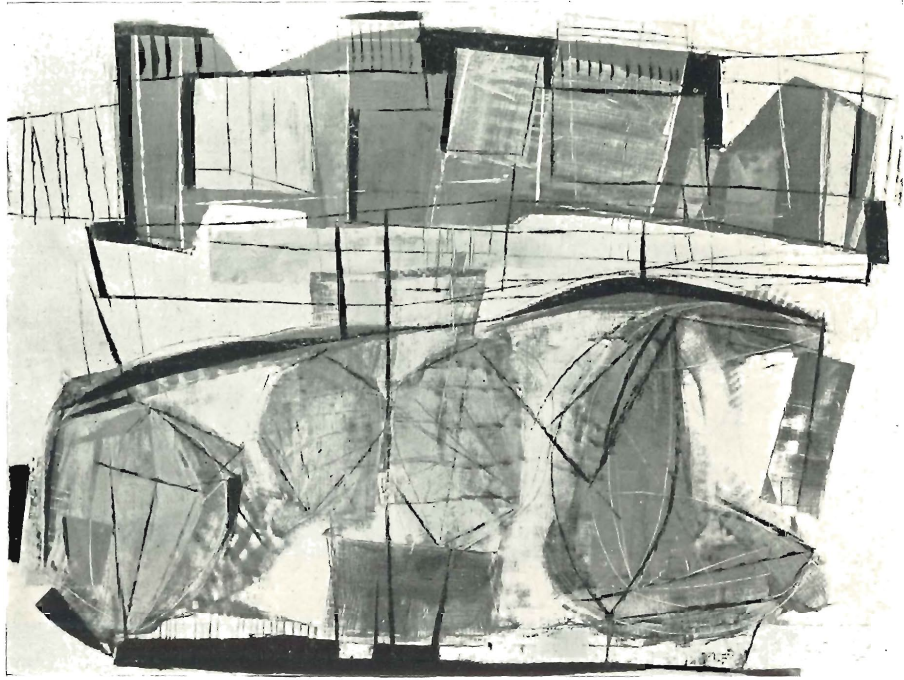

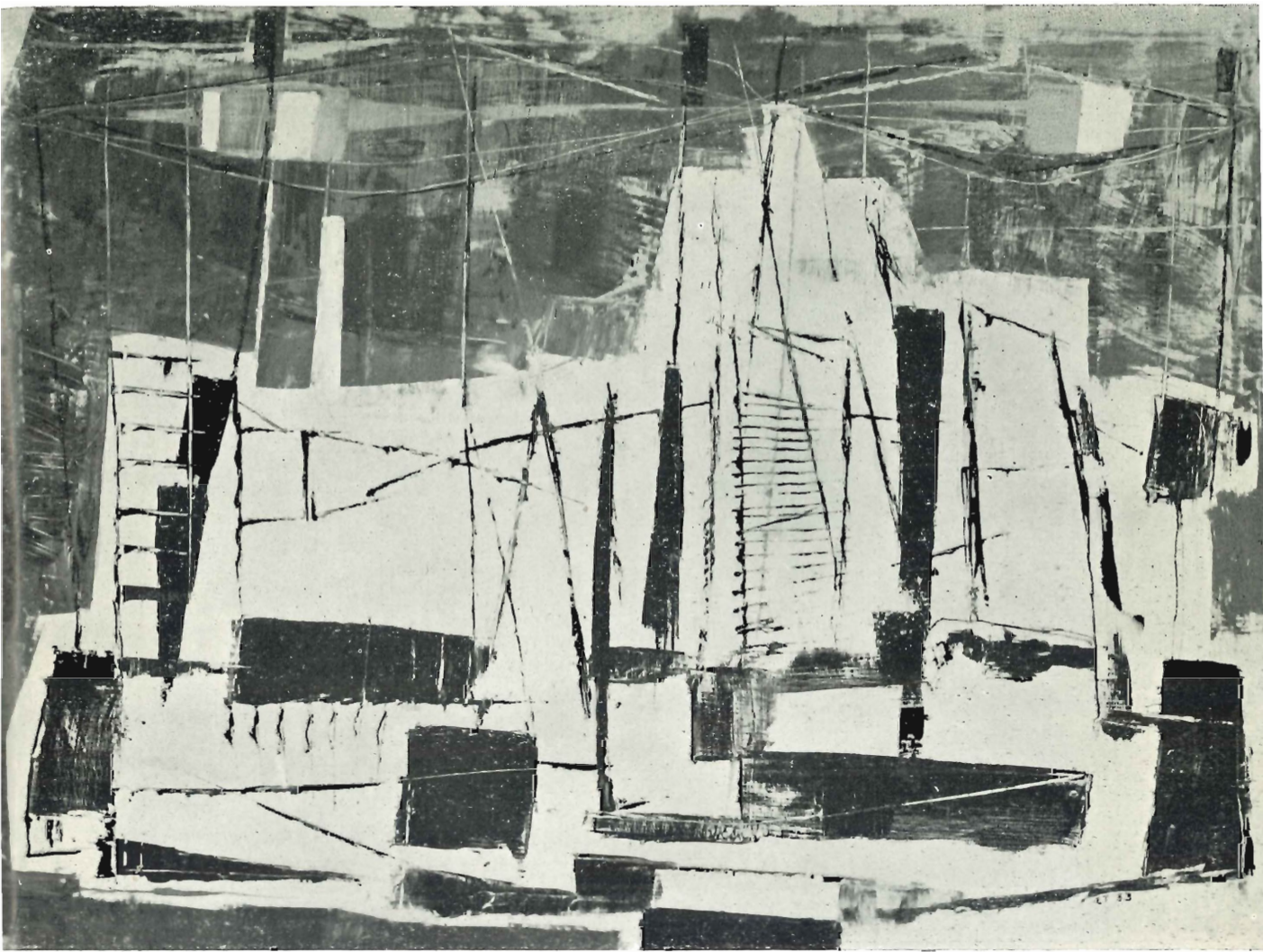

sarah grilo

rafael onetto

clorindo testa

- initiatief** het initiatief tot deze tentoonstelling werd genomen door dr. j. van as, directeur van het nederlands informatiebureau voor latijns amerika te buenos aires. dr. van as zorgde ook voor het bijeenbrengen van de schilderijen, de verpakking en het verstrekken van de gegevens voor deze catalogus
- keuze** de keuze der schilderijen werd gedaan door jorge romero brest
- transport** de koninklijke hollandse lloyd verzorgde het transport
- bruikleengevers** de kunstminnaars ignacio pirovano, alcira curutchet en dr. avelino fornieles stelden de nos 13, 19 en 22 te onzer beschikking
de overige stukken werden afgestaan door de kunstenaars zelf
- opening** de nederlandse schilder f. vordemberge gildewart opende de tentoonstelling

hun allen brengen wij onze hartelijke dank

het stedelijk museum te amsterdam
geeft jaarlijks ruim 20 catalogi uit.
een catalogus abonnement kost fl 14.—

le stedelijk museum d'amsterdam édite
environ 20 catalogues par an.
l'abonnement pour l'étranger coûte
hfl 18.—

dit is de 108e catalogus der gemeente musea.
de van gogh catalogus no 107 was ongenummerd.